

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŐTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research

Cilt: 14 Sayı: 77 Nisan 2021 & Volume: 14 Issue: 77 April 2021

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ZARALI HALİL SÖYLER TÜRKÜLERİNİN MÜZİKAL YAPISI ÜZERİNE BİR İNCELEME A REVIEW ON THE MUSICAL STRUCTURE OF ZARALI HALİL SÖYLER'S FOLK SONGS

Ahmet AKIN*

Hüseyin Serdar ÇAKIRER**

Öz

GTHM aktarımı, üretimi ve icrası ile başlı başına bir kültür ve gelenek oluşturmaktadır. Geleneğin müzikal ürünleri olan türküler, zaman içinde derin ve mekân içinde yaygın olmaları sebebiyle anonim bir yapıya ve zengin bir çeşitliliğe sahiptirler. Grift bir özellik gösteren bu çeşitliliği yörelerde çok net bir şekilde görmek mümkündür. Türküleri var eden yöre halkı/ozanları müzik geleneğini hem oluşturmakta hem de gelenekten etkilenmektedir. Bu noktada araştırmaya konu olan "Zaralı Halil SÖYLER" Sivas yöresinin yetiştirdiği en tanınmış GTHM temsilcilerinden birisidir. Araştırma ile Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin müzikal yapısı hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır. Bunun için TRT THM repertuarında ki Zaralı Halil SÖYLER' e ait 10 türkü/kırık hava alt problemler çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma nitel yapıya sahip, tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda Zaralı Halil SÖYLER türkülerindeki ritim ve konu zenginliğinin yanı sıra maksasal benzerlikler dikkat çekmektedir. Dahası bazı türkü notaları ile Zaralı Halil' e ait ses kayıtları arasında farklılıklar olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Zaralı Halil SÖYLER, Geleneksel Türk Halk Müziği, Müzikal Yapı, Yöresellik.

Abstract

TTFM (Traditional Turkish Folk Music) constitutes a culture and tradition on its own with its production and performance. Turkish ballads, since they are widely and deeply intervened with time and places, have a vast variety and an anonymous nature. This elaborate trait can be seen clearly in a majority of vicinages. Both native people and bards who coexist with Turkish ballads determine the musical tradition as well as are influenced by it. At this point, "Zaralı Halil SÖYLER", the subject of the research, is one of the most recognizable representatives of TTFM. It is aimed to gain information about the musical structure of the ballads of Zaralı Halil SÖYLER, for which, 10 of his ballads from the TRT aTFM repertoire are taken as an example and evaluated in the frame of their sub problems. The research is qualitative and descriptive. As a result of the research, it is remarkable to see that the ballads of Zaralı Halil SÖYLER have a vast variety of rhythm and focus, as well as have similarities of maqam. Moreover, it is concluded that some of the recordings of Zaralı Halil SÖYLER and their sheet music have some inaccuracies between them.

Keywords: Zaralı Halil Söyler, Traditional Turkish Folk Music, Musical Structure, Topicality.

* Konya NEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Doktora Programı Öğrencisi, ORCID: 0000-0001-8798-8514

** Doç. Dr., Konya NEÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0003-0770-6287.

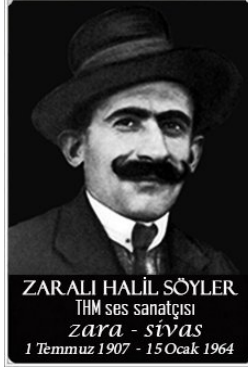

1. Giriş

Türküler ya halkın ortak malı olarak nesilden nesle aktarılan anonim nitelikte olan ya da aşıklar/ozanlar tarafından yakılan eserlerdir. Anonim: Ortakça: bir yörede bulunan geniş halk kesimleri tarafından bilindiği halde sahibi(yakan kişi, yaratıcı) bilinmeyen, herhangi bir şahsın değil bir yörenin ya da grubun müzikal kimliğine bürünmüş ezgileri ve bu ezgilerin ortak yaratının ürünü olduğunu tanımlayan terim. Terim geçmişten beri bilinen ve benimsenmiş “eski” ezgileri ifade etmek için kullanılır. Anonim terimi ile aynı anlamdadır (Duygulu, 2014, 349). Bu iki özelliğinde ortak yanı türkülerin herhangi bir toplumsal olaydan sonra ya da kişisel duygulanmaların sonucunda yakılması ile ait olduğu yörenin tüm müzikal özelliklerini taşımasıdır.

Burada türkülerin yöresellik özelliği karşımıza çıkmaktadır. Yöre: bir geleneksel müzik kültürünün yaygınlık kazandığı coğrafi alan (Duygulu, 2014, 479). Yöresel ise: o bölgeye/yöreye özgü, has, ait olan anlamına gelmektedir. Türküler ortaya çıktıkları yörenin tüm maddi ve manevi özelliklerini taşımaktadır. Başka bir ifade ile türküyü var eden o yöre insanı ve bizzatihi yörenin kendisidir. Türküleri daha iyi anlayabilmek, yorumlayabilmek ve dinleyebilmek adına onların arka planını yani yöresini ve hikâyesini bilmek ya da yakıcısını tanımak gerekmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada *Zaralı Halil SÖYLER* türküleri incelenerek *Sivas Zara* yöresi ve *Zaralı Halil hakkında* bilgi edinmek istenmiştir. Bu noktada *Zaralı Halil SÖYLER*’ in kim olduğuna değinmek yararlı olacaktır.

1.1. Zaralı Halil SÖYLER Kimdir?

Resim 1: Zaralı Halil SÖYLER

Zara'nın yetiştirdiği en meşhur şahsiyetlerden birisi olan Halil, Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik ve sosyal bunalımlar yaşadığı bir dönemde, 1906 yılında zayıf ve çelimsiz bir çocuk olarak dünyaya gelir. Babası Halil İbrahim Annesi Gülsüm Hatun'dur. 7 yaşındayken annesini kaybeden Zaralı Halil çok geçmeden babasını da bir iş kazasında kaybeder. Kimsesi kalmayan Halil Söyler, 13-14 yaşlarında iken akrabaları tarafından yetiştirme yurduna verilir. Yetiştirme yurdundaki yılları Zaralı Halil'in müzikal kimliğinde önemli bir rol oynamıştır. Burada bağlama çalmaya başlayan Zaralı Halil'in müziğe ilgisi de artmıştır. Askerlik görevini Sivas'ta yapmış ve müzik serüvenine bu dönemde de devam etmiştir. Bu arada Sivaslı Hafız Halit, Feryadî Hakkı ve Divrikli Nuri ÜSTÜNSES ile tanışmış ve bu ustalarla meşk etmeye başlamıştır. Bu ustalardan çok etkilenen Zaralı Halil, yanık ve gür sesiyle sıra gecelerinin, düğünlerin ve eğlence merkezlerinin aranan ismi olmuştur. Askerliğini bitirdikten sonra “Çataltepe” olan soyadını Kaymakamın isteği ile değiştirerek “Söyler” yapmıştır. Yakın çevresi ve Zaralılar onu desteklemiş ve kendisine büyük bir saygı göstermişlerdir (Acar, 2019, 19-22).

Yakın çevresinden aldığı maddi ve manevi destek ile İstanbul'a göç eden Zaralı Halil, burada devrin ünlü ses ve saz sanatçıları olan Malatyalı Fahri, Erzincanlı Şerif ve Diyarbakir'li Celal ile tanışmış, bu ustalarla meşk etmeye başlamıştır. Diyarbakir'li Celal GÜZELSE' in “Karagözler” türküsünü plağa okuduktan sonra “Zaralı Halil SÖYLER” adıyla doğduğu yer ile anılan sanatçılar kervanına o da katılmıştır. 1945-1958 yılları arasında Zehra BİLİR, Muzaffer AKGÜN, Nurettin DADALOĞLU gibi sanatçılarla birçok yerde konser vermiştir.

Zara her ne kadar Kangal ve Divriği folkloruna yakın örnekler çıkarsa da Halil Söyler farklı musiki anlayışıyla karşımıza çıkar. Zaralı Halil türkülerinde ince saz dediğimiz enstrümanlar çok sık kullanılmıştır. Burada o zaman Zara düğünlerinde çalan “Cindeler” isimindeki müzisyen ailenin etkisi büyüktür. Dahası

Zaralı Halil SÖYLER' in okuduğu türküler o dönemin önde gelen müzik ustaları: Diyarbakırlı Celal GÜZELSES, Malatyalı Fahri KAYAHAN ve Urfalı Hacı Baki YURTSEVER' in okumuş oldukları türkülerle folklorik olarak büyük bir benzerlik göstermektedir. Bu ustalar müzikal olarak birbirlerinden sürekli etkilenmişlerdir (Acar, 2019, 22).

Herhangi bir müzik eğitimi almayan Zaralı Halil, birçok türkünün yakıcısı ya da kaynak kişisi olmuştur. Hayatı boyunca yaklaşık yüz elliye yakın türküyü seslendirmiş, bunlardan kırk beş tanesinin sözlerini yazmış ve bu şiirleri havalandırmıştır. Muzafer SARISÖZEN tarafından derlenip TRT repertuarına kazandırılan sekiz türküsü vardır. Bu türküler dışında TRT repertuarında bulunmayan birçok türküsü olduğu gibi, Zaralı Halil'e ait olup TRT repertuarına başka yörelerin ismiyle girmiş eserleri de bulunmaktadır.

Zaralı Halil şiirlerini 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçüsüyle yazmıştır. Dili sade olup halk ağzını yalın şekilde kullanmıştır. Şiiri ile müziği arasında büyük bir uyum vardır. Nazım birimi olarak genellikle dördlük kullanmıştır. Bütün halk şairleri gibi kulak için kafiye yani yarım kafiye kullanmıştır. Türkülerinde çoğunlukla nakarat kısmı bulunmaktadır. 3 evlilik yapan Zaralı Halil, 1964 yılında vefat etmiştir (Acar, 2019, 26).

Makam ve ayak kavramları Türk Halk Müziği ilgilileri arasında yıllardır süregelen tartışmalardan birisidir. Kimileri GTHM eserlerini makam kavramı ile, kimileri ise ayak kavramı ile açıklamaya çalışmaktadır. Fakat hangi görüşü savunursa savunsun tüm ilgililer GTHM ezgilerinin yöresel bir kimlik taşıdığını kabul etmişlerdir. Çünkü yöresellik GTHM' nin temel yapı taşlarından biridir. GTHM' nin en önemli özelliklerinden birisi olan ezgilerin yöresel yapılarının temelini ise en küçük müzik ifadesi olan motifler oluşturmaktadır.

Motif: Müzikte geliştirilmeye elverişli en küçük fikir, en küçük form ögesi ve eseri oluşturan en önemli temel taşıdır (Cangal, 2004, 2). Motifler birleşerek müzik cümlelerini, cümlelerde soru/cevap ilişkisi içerisinde müzik eserlerini oluştururlar. Burada şunu vurgulamak gerekirse: tıpkı bir kilimde olduğu gibi GTHM ezgilerinin motifleri ait olduğu yörenin ya da yakıcısının izlerini taşır.

Öte yandan yöresellik denince müzik cümlelerinin yapısının dışında ritim, yöresel ağız, yörede kullanılan çalgılar, yöreye has çalım teknikleri (bağlamada yöresel tavırlar, bağlamada kullanılan düzenler) gibi özelliklerde yöresellik kavramının temel öğelerini oluşturmaktadır. Çalışmada yöresel özelliklerinin incelenmesi hedeflenen Sivas Zara ilçesi seçilmiş ve buradan hareketle yöreyi temsil ettiği düşünülen Zaralı Halil SÖYLER' in türküleri konu edinilip problem cümlesi: "*Zaralı Hali Türkülerinin Müzikal Yapısı Nasıldır?*" şeklinde belirlenmiştir.

2. Alt problemler

- 1) Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin makamsal yapısı nasıldır?
- 2) Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin ritmik yapısı nasıldır?
- 3) Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin sözel özellikleri nelerdir?
- 4) Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin icrasında hangi çalgılar kullanılmaktadır?

3. Amaç

Çalışmada Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin belirtilen alt problemler doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır.

4. Önem

Bu çalışma Zaralı Halil SÖYLER türkülerin yöresel özellikleri hakkında bilgi vermesi ve elde edilen bulgular ışığında Zaralı Halil SÖYLER türkülerin icrası ve yorumlanması süreçlerinde ilgililere katkı sağlaması bakımından önemlidir. Ayrıca benzer çalışmalara fikir vermesi açısından da değerlidir.

5. Sınırlılıklar

Bu çalışma TRT GTHM repertuarında yer alan Zaralı Halil SÖYLER' e ait 10 adet sözlü kırık havalar ile sınırlandırılmıştır.

6. Varsayımlar

Örneklemin evreni temsil ettiği ve kullanılan araştırma yönteminin bu araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır.

7. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini TRT GTHM repertuarında yer alan Zaralı Halil SÖYLER türküleri/uzun ve kırık havalar, örneklemini ise TRT GTHM repertuarında yer alan Zaralı Halil SÖYLER' e ait 10 adet kırık hava oluşturmaktadır.

8. Yöntem

Bu çalışma, nitel bir araştırma olup tarama modeli ile betimsel yöntem kullanılarak hazırlanmıştır. Betimleme yöntemi ile olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye ve açıklamaya çalışılır. Betimleme araştırmaları mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Bu yönetime dayanan araştırmalarla durum nedir?, neredeyiz?, ne yapmak istiyoruz?, Nereye hangi yöne gitmeliyiz?, Oraya nasıl gideriz? Gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanarak cevap bulunmak istenir (Kaptan, 1998, 59).

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları ile içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde "gözleyip" belirleyebilmektir. Tarama modellerinde amaçların ifade edilişi genellikle, soru cümleleri ile olur. Bunlar: "Ne idi?", "Ne ile ilgilidir?" ve "Nelerden oluşmaktadır?" gibi sorulardır (Karasar, 2012, 77).

9. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada veri toplama aracı olarak yazılı kaynak şeklinde nitelendirilen "Kamu Kurum ve Kuruluş Arşivleri" (TRT GTHM repertuarı) faydalanılmıştır. Dijital ortamda kayıtlı kişisel TRT THM repertuarı ile internet üzerinden (<https://www.repertukul.com/>) türkülerin notalarına ulaşılmıştır. Veriler "dolaylı gözlem (veri toplama) yöntemi" kullanılarak elde edilmiştir.

Dolaylı Gözlem Yöntemi: Dolaylı gözlem yöntemi ile araştırma ile ilgili veriler doğrudan gözlemlenecek birey ve objeden alınması yerine, konu ile ilgili yazılmış her türlü kaynağın taranması ile elde edilir. Özellikle tanıtılayıcı, betimleyici (dezkriptif) araştırma türlerinde dolaylı gözlem (veri toplama) tekniği kullanılır (Aziz, 2013, 73).

Elde edilen bulgular tablolar halinde sayısal değerler ile sunulmuş ve betimsel analiz yöntemi ile açıklanarak yorumlanmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya Konu Edinilen Türkülerin Listesi

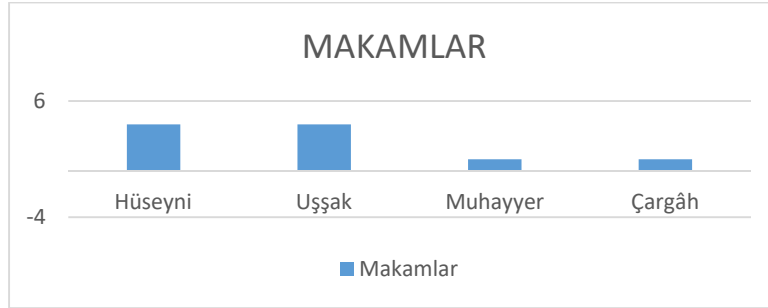
TÜRKÜ ADI	DERLEYEN	NOTAYA ALAN	TRT RPT NO	KAYNAK KİŞİ
Kiremit Bacaları	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	463	Zaralı Halil SÖYLER ve Ömer ALTUĞ
Ezim Ezim	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	512	Zaralı Halil SÖYLER
Çaya İndim Taşı Yok	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	547	Zaralı Halil SÖYLER
Ağılın Altı Kenger	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	774	Zaralı Halil SÖYLER
Kaleden İnşimolur	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	1633	Zaralı Halil SÖYLER
Kaşların Karasına	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	1719	Zaralı Halil SÖYLER
Sabah Güneşi Doğmuş	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	396	Zaralı Halil SÖYLER
Gördüm ki Gülşende	Rifat KAYA	Burhan TARAZ	3740	Zaralı Halil SÖYLER
Söğüt Yaprağı Yerde		Burhan TARAZ	3724	Zaralı Halil SÖYLER
Tevekte Üzüm Kara	Muzaffer SARISÖZEN	Muzaffer SARISÖZEN	314	Zaralı Halil SÖYLER

10. Bulgular ve Yorum

10.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Zaralı Halil SÖYLER' e ait türküler incelendiğinde birinci alt probleme ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır:

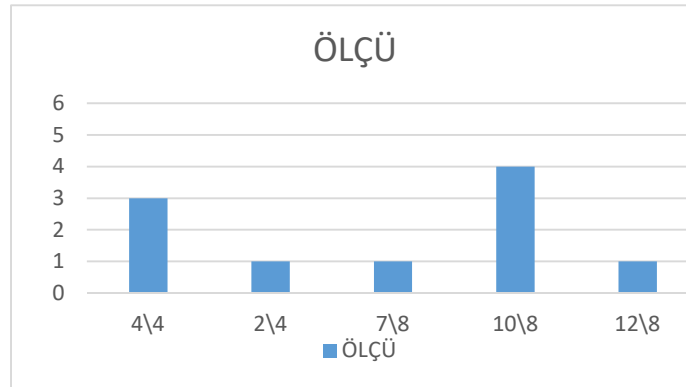
Şekil 10.1: Zaralı Halil SÖYLER' in türkülerinin makamsal dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde: Zaralı Hali türkülerinin 4 tanesi uşşak, 4 tanesi hüseyini, 1 tanesi muhayyer makamındadır. 1 türkü ise hüseyini başlayıp çargâh karar eden (bayatili çargâh) bir seyre sahiptir.

Türkülerin 4 tanesi bir oktav, 6 tanesi 5 ses aralığında (pentatonik) ses genişliğine sahiptir. Burada Zaralı Halil türkülerinin: belli makamlar üzerinde yoğunlaştığı, türkülerin genellikle makamların güçlü perdesi etrafında seyir ettiği ve karar perdesine gittiği, türkülerin dar bir ses sahası içerisinde olduğu yorumu yapılabilir. Ayrıca hiçbir türkünün ses genişliğinin 1 oktavı aşmadığı söylenebilir. Diğer taraftan türkülerin form yapısı A (a/b), A (a/b/a), A (a/b/c) şeklindedir.

10.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Zaralı Halil SÖYLER' e ait türküler incelendiğinde ikinci alt probleme ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır:

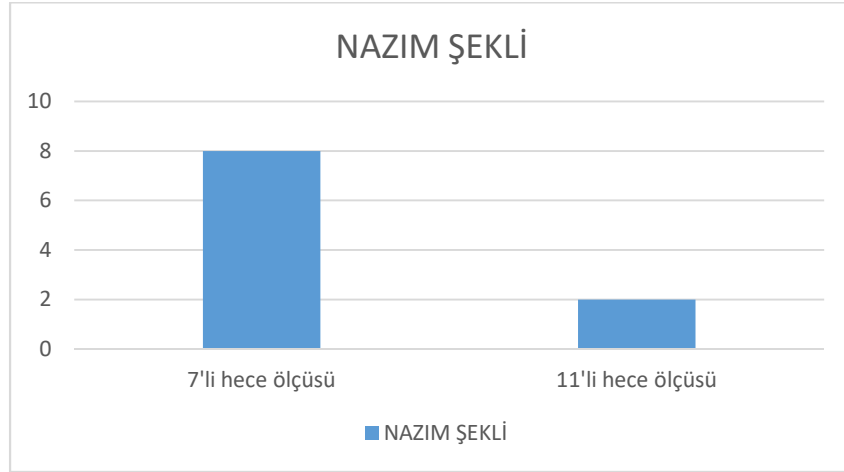

Şekil 10.2: Zaralı Halil türkülerindeki ölçü dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde: Zaralı Halil türkülerinin 3 tanesi 4/4'lük, 1 tanesi 2/4'lük, 1 tanesi 7/8'lik, 4 tanesi 10/8'lik ve 1 tanesi 12/8'lik tir. Burada Zaralı Halil türkülerinin ritimsel açıdan çeşitlilik gösterdiği ve aksak ritimlerin ağırlıklı olduğu yorumu yapılabilir. Türkü notaları incelendiğinde 7/8'lik ritim kalıbının 2+2+3 serimde, 10/8'lik ritim kalıbının 2+3+2+3 serimde olduğu ve 3 vuruşun hiç yer değiştirmedeği görülmüştür. Türkülerde serbest (ritimsiz) icra edilen (okunan ya da çalınan) bir kısım olmadığı, yalnızca 1 türküde tek bir yerde puandorg kullanıldığı tespit edilmiştir.

10.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Zaralı Halil SÖYLER' e ait türküler incelendiğinde üçüncü alt probleme ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır:

Şekil 10.3: Zaralı Halil türkülerinin nazım şekli dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde: Zaralı Halil türkülerinin 8 tanesi 7'li hece ölçüsüne, 2 tanesi 11'li hece ölçüsüne sahiptir.

Zaralı Halil türkülerinin notaları incelendiğinde türkü sözlerinin tamamının hece ölçüsüne sahip olduğu görülmüştür. Başka bir ifade ile Zaralı Halil'in aruz ölçüsüne sahip türkü yoktur. Türkülerin sözleri duru bir Türkçe ile yazılmıştır. Yöresel ağız türkü sözlerinde kendisini göstermektedir. "Tevek", "kenger" gibi yörede sık kullanılan kelimeler türkülerde geçmektedir. Türküler mani ve koşma türündedir. Türkülerde aşk, sevdâ, ayrılık, gurbet, acı, ölüm konuları ağırlık kazanmıştır.

10.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Zaralı Halil SÖYLER'e ait türküleri incelendiğinde dördüncü alt probleme ilişkin şu bulgulara ulaşılmıştır:

TRT GTHM repertuarına kayıtlı Zaralı Halil'e ait türkü/kırık hava notalarından hareketle türküleri icrasında hangi çalgıların kullanıldığına ilişkin bir bulguya ulaşılamamıştır. Öte yandan yöre müzik kültürü dikkate alındığında GTHM' nin başat çalgısı olan bağlamanın Sivas yöresinde en çok icra edilen çalgılardan biri olduğu söylenebilir. Buradan hareketle Zaralı Halil türkülerinde bağlamanın yüksek bir ihtimalle kullanılmış olduğu yorumu yapılabilir. Türkülerin ulaşılabilen ses kayıtları incelendiğinde ise: yapılan bu değerlendirmenin doğru olduğu, bağlamanın yanı sıra ud, keman, kanun, klarnet, cümbüş, def ve darbuka gibi sazların da Zaralı Halil türküleri icrasında kullanıldığı görülmüştür.

11. Sonuç ve Öneriler

GTHM' nin yörelere göre değişen icra farklılıkları (farklılıklar aynı yöre içinde bile gözükülebilir) başlı başına birer araştırma ve inceleme konusu oluşturmaktadır. Sivas yöresi kendi içinde barındırdığı folklorik zenginlikle bu duruma güzel bir örnek teşkil eder. Söz gelimi Sivas'ın 180km'lik bir hat üzerinde, art arda yer alan Hafik, Zara ve Suşehri ilçelerinde halk oyunları ve müzik yapma pratikleri birbirinden çok farklıdır. Hafik' te davul zurna ile halay çekilirken, Zara' da davul zurnanın yanına ince sazlar (keman, klarnet, cümbüş, ud) eklenmiştir. Suşehri'nde ise kemençe eşliğinde horon oynanmaktadır. Üstelik Sivas "türküleri başkenti" sıfatıyla bilinmektedir. Sivas'ın Divriği ilçesinin Çamşılı yöresinden yetişen Mahmut Erdal yöreyle ilgili şöyle söylemektedir: Çamşılı'nda yerden iki taş alıp birbirine vurunca türkü oluşur derler (Özdemir, 2017, 139). Sivas'ın bu zengin müzik kültürü içinden araştırmaya konu olarak seçilen Zaralı Halil SÖYLER, kendine has üslubuyla birçok türküye seslendirmiş, türküllere kaynaklık etmiş, bir döneme damga vurmuş ve geleneğin temsilcisi olmuş bir GTHM ses icracısıdır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Zaralı Halil SÖYLER türküleri birbirine yakın/akraba makamlar üzerinde yoğunlaştığı (hüseyini, muhayyer, uşşak) söylenebilir. Hiçbir türküde geçki yoktur ve bütün türküleri başladığı makam ile bitmiştir.

Zaralı Halil SÖYLER türküleri ses genişliğinin 1 oktavı aşmadığı ya da pentatonik bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

Zaralı Halil SÖYLER türküleri ritimsel açıdan çeşitlilik göstermektedir. 7/8, 10/8 ve 12/8 gibi aksak ritimler çoğunluktadır.

Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin tamamı hece ölçüsü ile yazılmıştır. Sözler sade ve duru bir halk Türkçesidir. Türkülerde üstü kapalı söz ya da cümleler ile söz sanatlarına pek rastlanılmamıştır.

Zaralı Halil SÖYLER türkülerinde aşk, ayrılık, gurbet konuları sıkça işlenmiştir. Tasavvufi öğeler ve konular yok denecek kadar azdır.

Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin icralarında GTHM'nin başat çalgısı bağlamanın yanı sıra Klasik Türk Müziği çalgıları olan ve ince saz şeklinde nitelendirilen ud, keman, klarnet, cümbüş gibi çalgılarda kullanılmıştır. Tüm usta icracılar gibi Zaralı Halil SÖYLER' de kendine has bir üsluba ve yorumculuğa sahiptir.

Zaralı Halil SÖYLER' in hayatı incelendiğinde; türkülerinde görülen ritimsel ve çalgısal çeşitliliğin etkilendiği/etkilediği diğer usta saz ve ses icracılarından kaynaklandığı yorumu yapılabilir. Öte yandan bu çeşitliliğin makamsal açıdan görülmemesi de şaşırtıcıdır. Dahası uzun yıllar memleketinden ayrı kalması ve yaşadığı acı olayların türkülerindeki konuları belirlediği ve konu zenginliğine neden olduğu söylenebilir.

Zaralı Halil SÖYLER türkülerinin notaları ile kendisinin ulaşılabilen bazı ses kayıtları arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (URL, 6). Bu durum başlı başına ayrı bir araştırma konusudur. TRT GTHM repertuarında ki notaların incelenerek bu ve buna benzer yanlışlıkların ve hataların giderilmesi şarttır.

GTHM'nin sahip olduğu gerek vokal, gerekse çalgısal icra zenginliklerinin ve yörelere has müzik kültürlerinin ortaya konması ve de daha iyi anlaşılması bakımından bu tarz çalışmaların yapılması tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, İsmail. Hakkı (2019). *Zaralı Halil Söyler*. Sivas.
Aziz, Aysel (Eylül 2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. (7. Basım), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
Cangal, Nurhan (2004). *Müzik Formları*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
Duygulu, Melih (2014). *Türk Halk Müziği Sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
Karasar, Niyazi (Ekim 2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (24. Basım), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
Kaptan, Saim (Haziran 1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. (11. Baskı), Ankara: Tekişik Web Ofset Tesisleri.
Özdemir, Ulaş (2017). *Senden Gayrı Aşık mı Yoktur*. İstanbul: Kolektif Kitap.

İnternet Kaynakçası:

- URL1. <https://www.youtube.com/watch?v=M6ORHiaaJvM> (Erişim: 18/02/2021).
URL2. <https://www.youtube.com/watch?v=W0gf9eGi0GE> (Erişim: 18/01/2021).
URL3. <https://www.youtube.com/watch?v=Vm6Wufjy-Z8> (Erişim: 18/01/2021).
URL4. <https://www.youtube.com/watch?v=TPmIg3p-r0c> (Erişim: 18/01/2021).
URL5. <https://www.youtube.com/watch?v=FcchCfjzOeQ> (Erişim: 18/01/2021).
URL6. <https://www.youtube.com/watch?v=5fuw4Cwt6To> (Erişim: 18/01/2021).
URL7. <https://www.repertukul.com/> (Erişim: 18/01/2021).